

ХУМАНА КОНТРОЛА ПОПУЛАЦИЈЕ ПАСА У БЕОГРАДУ

Хумана и ефикасна контрола популације паса је један од великих комуналних изазова са којим се суочава Београд. Ниједна власт до сада није имала знања, ни истрајности; уместо стручним, прибегавали су политички пожељним решењима, за која су веровали да ће донети резултате за кратко време. Странка „Доста је било“ има јасан план и вољу да проблем системски и одрживо реши. На примеру Београда показаћемо како ће се овај проблем решавати у свим локалним самоуправама у Србији.

Зашто је важна хумана контрола популације паса?

Најважнији разлог је здравље људи, а затим и здравље, заштита и добробит животиња, комунална уређеност и хигијена, заштита животне средине, а постоје и социјални и економски разлози. Решење мора бити хумано, одрживо и економски оправдано. За решавање су заинтересоване јавне службе и велики број грађана, љубитеља животиња, али је међу њима често неразумевање како и на који начин то учинити.

Ко је надлежан за контролу популације паса? Које су законске обавезе?

Зоохигијена је комунална делатност у надлежности локалне самоуправе. По Закону о ветеринарству, општине и градови дужни су да организују зоохигијенску службу. По Закону о комуналним делатностима, ова служба обавља хватање, збрињавање, ветеринарску негу и смештај напуштених и изгубљених животиња. Закон о добробити животиња, прописује обавезу да локалне самоуправе сачине и спроводе програм контроле и смањења популације напуштених паса и мачака.

Шта Београд чини у решавању овог проблема?

Град Београд је 2011. године усвојио Стратегију решавања проблема невласничких паса и мачака, која комбинује методу без еутаназије и CNR „ухвати–стерилиши–пусти“ (Catch–Neuter–Release), а 2013. године усвојио је и Програм контроле и смањења популације напуштених паса и мачака. Ови документи нису усаглашени, јер Стратегија има тежиште на одговорном власништву, а Програм на решавању кроз прихватиштва.

Трошкови спровођења ових докумената су нерационално високи. Само у 2012. и 2013. години Београд је на спровођење мера из буџета укупно потрошио око 1,2 милијарде динара, али су очекивани резултати изостали. Трошкови су у 2012. години били 18 милиона за услуге хватања, 479,4 милиона за услуге збрињавања и 138,3 милиона динара

за остале услуге, док је у 2013. години потрошено 7 милиона на хватање, 478,7 милиона за збрињавање и 55,5 милиона динара за остале услуге. Ту треба додати и око 50 милиона динара годишње за одштете грађанима због уједа паса.

ЈКП „Ветерина“ управља са 5 прихватилишта – у Раковици, Ковилову, Земуну, Падинској Скели и карантином у Овчи, у којима је, по медијским извештајима, укупно смештено око 4.500 паса. У Стратегији и Програму нарочито стоји сарадња са старатељима уличних паса и мачака, што је кључно за спровођење Програма, али то на званичан и институционалан начин не функционише.

Зашто резултати изостају? Шта је најважније да се уради?

Главни циљ контроле популације паса јесте смањити или контролисати извор нових паса без власника на градским улицама. Локална самоуправа може уложити огромне напоре да са улица склони све псе, али, ако се не „заврне славина“, за највише шест месеци имаће на улицама исти тај број паса. Зато је кључ решења у мерама којима се смањује број нових паса на улицама. Као и у многим другим областима, и овде је изостало „увођење реда“, доследна примена прописа и истрајност у спровођењу мера.

Који су најважнији кораци у решавању проблема популације паса?

Постоје различите дефиниције и препоруке о категоријама паса, али се све, на крају, свode на две: пси познатих власника и пси без власника. Зато је први и кључни корак – **препознати власништво!**

Потврду да је то тако, можемо наћи и у Програму контроле и смањења популације напуштених паса и мачака за град Београд, у коме је под тачком 4.2.2. дословце наведено: „Регистрација и обележавање свих паса и мачака је кључна превентивна мера, којом је олакшан надзор над њиховим кретањем, трговином, превозом, односно проналажењем изгубљених, напуштених и отуђених паса и мачака. На тај начин сваки пас и мачка би био евидентиран и знао би се његов власник“.

Власништво се препознаје трајним обележавањем и регистрацијом, што је основна и кључна мера. У Србији је прописано да се обележавају и региструју сви новорођени пси и мачке најкасније 90 дана од рођења и то микрочипом. Сваки микрочип има јединствен број који прати животињу до угинућа, а који се читава помоћу електронског читача. Преко овог броја, могу се у централној бази добити подаци о животињи и њеном власнику. Закон о ветеринарству прописује да трошкове обележавања и регистравања сноси власник животиње. Трошкови на терет власника, изостанак кажњавања због

одбијања обележавања, неразвијена свест, неки су од разлога зашто је број нерегистрованих паса значајно већи од броја регистрованих.

Након препознавања власништва, **подстицање одговорног власништва** је други корак. Главни разлог појаве паса на улицама су необележени пси које власници напусте, или пуштају да се слободно и без надзора крећу. По Закону о облигационим односима, грађанин кога повреди напуштен или необележен пас без надзора, може тужити град за накнаду штете. У медијима се може прочитати да град Београд годишње плаћа око 50 милиона динара на име одштета за уједе паса.

Трећи корак је **развој свести власника паса и јавности** о важности свих мера. У нашем друштву нису довољно развијени свест, одговорност, ни комунална култура. Део одговорности има и државна управа, која није довољно професионална и независна од политичког утицаја, тако да оклева у доследном спровођењу прописа.

Шта странка „Доста је било“ намерава да уради у Београду по питању контроле популације паса?

Ако у Београду власт буду водили или чинили чланови странке „Доста је било“, одлучно ће се увести ред и успоставити трајно, системско решење хумане контроле популације паса, кроз ове конкретне мере:

1) Дотирано обележавање и регистрација паса – Обележавање паса је обавеза власника, али када власници то недовољно чине, или избегавају да чине, а надлежни државни органи то не кажњавају, разумна је свака мера која подстиче препознавање власништва. Рационална локална самоуправа пре ће помоћи власницима да обележе псе, него што ће плаћати одштете за уједе и градити велике азиле.

У циљу обележавања практично целе популације паса, спровешћемо брзу и општу акцију обележавања у целом граду Београду, „од куће до куће“, истовремено са вакцинацијом против беснила. Не постоје тачни подаци о томе колико власничких паса живи у Београду, али се на основу неких препорука тај број може проценити. У акцији обележавања, потребно је планирати до 100.000 животиња.

У ветеринарским станицама и амбулантама у Београду, чиповање и вакцинација паса против беснила кошта између 2.000 и 2.500 динара. Локална самоуправа преузеће 80% трошкова, а власници 20%, што по цени од 2.000 динара, на 100.000 животиња, износи 160 милиона динара. Ово јесте нов буџетски издатак, али је једнократан и системски решава питање регистрације паса. Акција би се наставила једном годишње чиповањем само у

међувремену рођених паса, што је око 10% укупне популације. Спровођењем ове мере значајно се смањују други трошкови који сада оптерећују буџет Београда.

Није препоручљиво да мера буде бесплатна за власнике. Потпуним ослобађањем од трошкова се не подстиче одговорно власништво. Власник мора да преузме одговорност за свог љубимца и кроз прихватање дела трошкова. Такође, суфинансирањем се спречавају различите манипулације, као што је, на пример, регистрација непостојећих паса, у циљу наплате од Града обележавања које није урађено. Тек после доставе доказа да је власник платио учешће и телефонске провере насумично изабраних власника да је животиња обележена, Град ће исплатити ветеринарским службама свој део.

Када се заврши акција обележавања, знаће се тачан број животиња и власнички статус, чиме ће се стећи услови за спровођење и боље планирање осталих мера.

2) Дотирана стерилизација паса познатих власника – Ово је најефикаснија мера контроле популације, којом се смањује прилив новорођених паса на улице и подстиче одговорно власништво. Упркос тој чињеници, власници немају свести, ни воље, али нису ни правилно информисани, тако да су веома ретки они који се одлучују на ову меру. Зато је важно подстаћи власнике да стерилишу псе, уколико не желе њихово потомство. Један од начина је дотирање стерилизације.

Критеријуми за избор ветеринарских установа за спровођење ове мере биће испуњење захтеваних техничких услова и способност да се стерилише велики број животиња на годишњем нивоу, и понуђена цена, где би 80% трошкова било на терету Града, а 20% обавеза власника. Тако би се спречило неоправдано подизање цене услуге, чиме би се изгубио ефекат дотације. Као у случају обележавања, тек по достављању доказа да је власник платио свој део и провере тачности код власника, Град ће ветеринарским установама исплатити свој део обавезе. Циљ је да се годишње стерилише најмање 15.000 паса. За тај број животиња, по ценама које важе у станицама и амблантама у Београду (око 10.000 динара), за ову меру планираће се 120 милиона динара годишње.

У циљу сталног повећања броја стерилисаних животиња, стерилизацију као меру и разлоге њеног спровођења јавно ћемо промовисати у свакој прилици, на различите медијске начине – лецима, презентацијама, ТВ емисијама.

3) Унапређење комуналне делатности и службе зоохигијене – Служба зоохигијене биће опремљена за хумано хватање паса. Искуства указују да након опште регистрације, већину на улицама чине пси познатих, а неодговорних власника, а не пси без власника. Нарочита пажња биће посвећена контроли у приградским општинама. Ухваћени обележени пси биће

враћени власницима уз наплату накнаде за трошкове хватања, превоза и смештаја, што је мера одвраћања од непрописног понашања и неодговорног држања. Повећаћемо ниво комуналне хигијене и ефикасност управљања отпадом, како би се уклонили могући извори хране за животиње без надзора (редовно одношење смећа, чишћење дивљих сметлишта, уређење и ограђивање депоније). Напуштене животиње храниће се на уређен начин.

4) Образовање, информисање, сарадња са грађанима – Велика већина грађана прихвата обавезе и мере кад им се разумно објасне разлози за њихово увођење. Тако се од грађана стварају савезници, а не противници који се опиру решењу. Мудра локална самоуправа отвориће се за сарадњу, јер грађани могу помоћи на много начина – волонтирањем, неговањем, удомљавањем, донирањем хране и лекова, старањем о уличним псима, предлозима за побољшање усвајања и примене прописа. Подстицаћемо медијски, институционално и финансијски све наведене облике сарадње са грађанима и њиховим удружењима.

У циљу информисања и повећања свести, користимо медијске и друге приступе, прилагођене за различите циљне групе, узрасте и образовне профиле. Такође, сарадња са удружењима грађана и старатељима уличних паса биће озваничена.

5) Изградња прихватилишта (азила) – Тек када се спроведу све наведене мере, очекивано је да ће се зауставити прилив нових паса на улице. Тада има смисла изградња нових прихватилишта за псе без власника или преуређење постојећих. Локалне самоуправе које су изградиле прихватилишта без ових мера, суочавају се са сталним приливом нових паса, претрпаношћу, и на крају, градњом још већих прихватилишта, за шта се троше све већа буџетска средства. Управо то се догодило и у Београду. Убедљиво највећи буџетски издатак града Београда у овој области је управо збрињавање паса у прихватилиштима. Стотине милиона динара издваја се за плате запослених, за храну, лекове и ветеринарску негу животиња. Партократији одговара ово нерационално трошење јавног новца, јер се тако запошљава партијска војска, али се овај издатак може значајно смањити претходним спровођењем наведених мера.

Међународна је препорука да се на 80 регистрованих паса обезбеди једно место у прихватилишту. Не знамо тачан број паса у Београду, али можемо проценити да би након спровођења свих осталих мера, потребан број места у прихватилиштима био између 1000 и 1500, што је 3-4 пута мање него што је тренутна бројност. То би временом довело до драматичног смањења трошкова збрињавања, али и побољшања услова живота за животиње које су смештене у прихватилишту.

Прихватилиште треба потпуно отворити за заинтересовану јавност, како по питању контроле законитости рада и посвећености добробити животиња, тако и за занимљиве садржаје и посете.